

DR. ALFRED FUCHS:
AUTORITA RODIČOVSKÁ.

(Z knihy „O problému autority“.)

Autorita rodičovská jest první autoritou, se kterou se v životě setkáváme. Vývoj rodiny ukazuje, že po dlouhé věky trval tu zápas autorit dvou: ženy a muže, matky a otce. Evropská civilizace jest charakterisována od svých počátků silným právem otcovským, patria potestate. Křesťanství tuto moc otcovskou také posílilo, ale zlepšilo postavení ženy tím, že spiritualisovalo lásku, že ukázalo na vyšší metafysické hodnoty, jež se tají za láskou pozemskou. Romantism je typickým produktem evropské kultury. Od novověkých snah po emancipaci ženy, pozorujeme více méně rovnoměrné rozdělení autority v rodině, ač ovšem právně a na venek zůstává přednostou domácnosti muž. Jak se upravují autoritativní poměry v rodině, do toho nemůže zasahovati žádné právo psané. Zde rozhodují vlastnosti osobní, zvyky, tradice. Jakmile příliš zasahuje do rodiny autorita externí, pak to již znamená, že rodina jest více méně rozvrácena. Tím ovšem není řečeno, že autorita rodičovská není podporována autoritami veřejnými, státními i duchovními, celou sutrukturou společnosti. Každá pořádaná společnost věnuje nejdříve pozornost své základní buňce, již jest rodina. V autoritě rodičů vůči dětem bychom našli stopy autority silnějších, autority starších, autority přenesené atd., atd., ale co jest specifikum rodičovské autority proti typům jiných autorit, jest ta okolnost, že autorita rodičovská se opírá o nejbližší pokrevní příbuzenství. Nejsilněji převládá ovšem v autoritě rodičovské prvek pedagogický, protože prvním úkolem rodiny jest výchova dětí. Holý fakt převahy rodičů nad dětmi by ovšem sám jejich autority nestvořil, neboť jsme viděli v prvních kapitolách, že musíme rozeznávat autoritu od pouhé nadřazenosti a převahy. I tu se konec konců ptáme po vyšších objektivních instancích, i tu jde o to, aby pouhý genealogický vztah byl spiritualisován, objektivisován, položen nejvyšším řádem duchovním. Proto učí křesťanské náboženství, že rodičové jsou zástupci Boha na zemi, že symbolisují autoritu vůbec a proto také autoritu nejvyšší. Každá autorita musí konec konců býti redukována na prvky charismatické. Na druhé straně vidíme, že duchovní řád bere rád analogie ze života rodinného, aby ukázal, že řád přirozený jest odleskem řádu nadpřirozeného. (Kněz jako otec duchovní, kmotrovství jakožto křesťanské otcovství atd.) V křesťanství se projevuje vůbec energická snaha, aby nad životem přirozeným byl vybudován řád supranaturalistický, nikoli aby jej rušil, nýbrž aby jej doplňoval. Jde o to, aby duchovní člověk byl odpoután od pozemských pout, aniž však jest rušen přirozený sklad společnosti. Z tohoto názoru na svět vyplývá požadavek celibátu kněžského. Vzpomeňme dále výroky Kristových, jako jest: »Kdo by neopustil otce svého i matku svou pro mne, není mne hoden. Apoštolská poslušnost jest duchovní analogií generace přirozené. »Nemo propheta in patria«. Kdo má duchovní poslání, musí se někdy rozejít se vším, co pro něho značí pouto země. Bylo by však mylno se domnívati, že tento řád duchovní jest přirozenému řádu zásadně nepřátelský, že manželství jest v očích křesťanových nečistým. Již v epištolách svatého Pavla jest velmi zřetelně vyjádřeno, jak nazírá křesťanství na manželství a jak na panenství. Sebe duchovnější řád by nemohl být lidstvu vnucen, kdyby neměl opory v životě rodiny. Proto největší svátky náboženské jsou současně slavnostmi rodinnými. Bez vyšší sankce mravního řádu, bez autority objektivního principu by se rodina nemohla udržeti, neboť příroda zná jenom boj o život a nespoutané vyžití se pudů. Srovnání mezi domácím krbem a oltářem kterého použilo nesčetné množství lyriků, není pouhou metaforou, nýbrž znamením hlubší souvztažnosti. Charismaticky posvěcená autorita rodičovská náleží mezi první autority, jimiž se lidská společnost spravovala. Na venkově ještě dodnes, nebo alespoň donedávna byl každý soused »strýčkem«, jenž měl jisté kárné právo nad dětmi v obci. Patriarchální řád jest nejstarším řádem civilisovaného lidstva. Souvislost s rodinou, s rodem, s generací jest pramen cítění národního. Dnešní nacionalism nezakládá se sice na vědomí pokrevnosti, na

rasse, nýbrž na společném kulturním sebevědomí, na vědomí společných dějin. Přes to však nelze redukovat příslušnost k národu na pouhý program. Vědomí příslušnosti k národu jest přes všechno míšení rass a přes všecku civilisaci nejbližší pocitům synovským. Vědomí souvislosti naší práce s prací generací předchozích jest v některých náboženských soustavách středem víry (kult předků, šintoism). Vede k tomu, že lidé uznávají nad sebou kolektivum rodové, jehož nepsaných příkazů poslouchají »šij klonice jen před svým národem«. Učili křesťanství, že dobré skutky zesnulých věřících působí dál, že nahromadily poklad milostí (učení o obcování svatých) pak i pramenem citění národního jest vědomí, jež vyjadřuje Otakar Březina v »Kolozpěvu srdcí«: že všichni, kteří kdy pracovali, pracovali pro nás, a že pro neviditelnou přítomnost Velkých a Svatých našeho rodu sladko je žít. Tak z autority rodičovské vyvíjí se vyšší vázavnost kolektivní národní a dostává i posvěcení náboženského.

Hlasatelé přirozeného práva hleděli zachytiti do formulí filosoficko-právních i autoritu rodičovskou. Tyto theorie právně filosofické lze rozdělit na tři skupiny:

1. Theorie o smlouvě.
2. Theorie, že děti jsou přirozeným majetkem rodičů.
3. Theorie, že autorita rodičovská vyplývá z povinnosti výchovy dětí, k nimž rodiče zavazuje společnost.

Všecky tyto theorie mají tu vadu, že jsou vysoukány z apriorních formulek a že odporují empirickým poznatkům sociologickým. Jde o abstraktní právní dialektiku, kdežto život jest příliš složitý, než aby bylo možno jej zachytit jedinou formulí.

První theorie jest součástí učení o smlouvě společenské. Ani rodiny ani státy nepovstaly však smlouvou, nýbrž nutností, smlouva není příčinou společenských vztahů, nýbrž smlouvy jsou toliko právním výrazem faktického stavu věci. Ti, kteří odvozují autoritu rodičovskou ze smlouvy, vykládají si tuto fiktivní smlouvu dvojím způsobem: Buď že existuje tacito consensu smlouva mezi dětmi a rodiči nebo mezi rodiči a společností o výchově dětí, k níž jest třeba autority. Slabiny obou teorií jsou znatelné na první pohled. Není možno smlouvou zavazovati osoby nespolečenské, natož pak ještě nenarozené. O smlouvě lze tu mluvit jenom metaforicky. »Hospodin uzavřel s námi smlouvu na Orebu, nejen s námi, ale i s dětmi našimi,« praví se ve Starém Zákoně. To jest však pouhým symbolem souvislosti díla generací v národě, jež cítí společné poslání. Co se pak týče theorie druhé, jest jasno, že nemůže smlouva uzavřená mezi dvěma kompaciscenty, »rodiči a společností« zavazovati nikoho třetího (dětí). Theorie, že děti jsou přirozeným majetkem rodičů, odporuje novodobému pojmu majetku. Není však pochyby o tom, že byly doby, kdy se rodiče takto na děti dívali. Není však možno, aby člověk byl majetkem člověka, Kdyby tomu tak bylo, nemohlo by se mluvit o poměru autoritativním, protože autorita, jak jsme již několikrát viděli, spočívá na vzájemnosti a předpokládá tedy určitou míru svobody. Tím se liší organizovaná společnost od pouhého houfu, že jest sdružením osobností s osobnostními hranicemi. To platí i o poměru rodičů a dětí. O závazku rodičů vůči společnosti vychovávatí děti mluví ještě Kant, ale v tom smyslu, že rodiče jsou povinni děti vyzbrojiti pro život, protože je na svět bez jejich předchozího souhlasu, uvedli je do stavu úplné bezmocnosti, »in eine hilflose Lage«, a musí tento čin »napraviti«. Jest samozřejmo, že tato theorie nestačí k odůvodnění rodičovské autority naopak, že jest s to, aby ji podryla. Správně praví Agrens, že kdyby šlo jenom o to, aby byl napraven tento stav, pak by bylo nejlépe narozené děti opět zabít. (Jak známo, dále se tak u některých národů s dětmi, které společnost nemínila vychovávatí.) V autoritě rodičovské spolupůsobí všechny síly, jenž činí lidskou společnost společností. Ukázali jsme na př., jak veliký sociologický význam přičítá Simmel citu vděčnosti, jakožto doplňku právního řádu. Společnost udržuje fakt, že společenské vztahy trvají déle, než příčiny jejich vzniku. Proto trvá autorita rodičů i tehdy, když jejich faktická převaha nad dětmi již pominula. Mohou se ovšem vždy vyskytnouti pessimisté, kteří budou pochybovat o oprávněnosti této vděčnosti za život a za výchovu, kteří se budou tázat, zda život je vůbec dobrem, zda smí člověk přivést na svět jiného člověka bez jeho souhlasu a zda

plození a rození dětí není jen rozmnožováním bídy. (Tolstoj, Schopenhauer, Weininger). Empiricky nám ovšem nikdo nedokáže, že život stojí za to, abychom jej žili přes všechny bolesti, které nás v něm mohou potkat. Život lze odůvodňovat jenom metafysicky, jakožto vyšší Boží úkol. Proto také Masaryk uvádí správně sebevražednost v kausální souvislosti s úpadkem náboženství. Většina lidí ovšem takto nehledá. Většina lidí žije a je ráda na světě a národy se již na úsvitě svých dějin modlí: »Nedej zahynouti nám ni budoucím«. Čtvrté přikázání v dekalogu jest požadavkem přirozené morálky, jež, jest lidu vžita. Toliko ti, kteří pohlédli »v to, co se nic nazývá«, kteří prožili »smrtný mysle sen«, usilují o metafysické odůvodnění života i lásky k němu i k těm, kteří byli příčinou toho, že žijeme. Dotýkati se těchto vztahů znamená dotýkati se posledních tajemství života a již Faust projevuje hrůzu ze sestupu »zu den Müttern«. A tak i autorita rodičovská se ve svých posledních projevech redukuje na autoritu vyšších metafysických principů, na autoritu charismatickou.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

O červenci a srpnu mluví se i v politice jako o měsících prázdnin, dovolených, kdy se nic neděje. Právě letošní červenec a srpen tuto pověru vyvrátily dokonale; byly plničké politickými událostmi. Jest to hotový kaleidoskop. Orelský slet, král Fuad, komunistický 1. srpen, Hidasnemeti, Haag s Snowdenem, diskuse o rudočerné koalici, Falout, Tukiada atd.; kdož by si mohl stěžovati na nedostatek ruchu o politických prázdninách?

Minulý přehled končili jsme špionážní aférou Faloutovou. Po zločinu přišel brzy trest: právě tak přísný jako zasloužený. Falout byl odsouzen k devatenáctiletému žaláři. Působilo-li něco uspokojivě na veřejné mínění, pak to byla rychlost, s jakou vojenská justice dovedla vynést svůj soud. Nic nepůsobí tak uspokojivě, jako rychlé skoncování bolestné aféry.

Červenec začal orelskými slavnostmi. Byly zarámčovány do oslav svatováclavského milenia. Praha dovedla velmi tolerantně přijmouti své hosty a lidová strana snažila se, aby podchytila účín orelských tělocvičných slavností. Ukázalo se, že hlavní kádr lidoveckého hnutí jest na Moravě. Národopisně zajímavý průvod mohl býti porovnán s manifestací agrární strany; k orelským slavnostem připojila lidová strana řadu svých sjezdů, pracovních i manifestačních, sjezdů mládeže, učitelů atd. Jest přirozeno, že se hodně mluvilo o vyhlídkách a sociální funkci lidové strany. Články soc. dem. posl. Bechyně daly podnět k diskusi o nových politických cestách našeho katolicismu. Snad proti vůli posl. Bechyně zúžila se debata — sub specie politické situace — na diskusi o možnosti, o předpokladech politické spolupráci socialistů a katolických stran. Diskuse ta vyvolala velký ohlas; jak v tisku agrárním, který v ní viděl diskusi o tom, jak vytlačiti agrární stranu z vlády a majority, tak i ve stranách socialistických, kde stanovisko k příštímú vývoji katolicismu není jednotné. Ti, kteří debatovali, neměli jen na mysli dnešní situaci. Proto lze doufati, že diskuse bude míti své pokračování. Poměr lidové strany k republikánské straně se nezlepšil. Není kritický, ale není také nejlepší. Důkazem toho jsou ostré novinářské polemiky a spory mezi lidovci a republikány o otázku pojištění zemědělců, které stalo se aktuálním po velkých živelných katastrofách.

Měla-li Praha orelský slet, měla Plzeň slet sokolský. I tam zavítal prezident Masaryk, který svými zájezdy na venkov, zájezdem do Karlových Var, Jáchymova, Chocně, Vys. Mýta a Litomyšle, svou účastí na tábořské jihočeské výstavě, kde dotknul se úkolů naší armády, svojí účastí při návštěvě egyptského krále Fuada projevil svěžest a neunavující zájem, který může býti příkladem.

Konflikt v Hidasnemeti, který vedl k zastavení veškeré železniční dopravy do Hidasnemeti byl likvidován, když čl. vláda ve svých notách ukázala nejlepší vůli likvidovati tento případ přímým jednáním bez odvolání se k intervenci jakékoliv cizí moci nebo instituci mezinárodní. Konflikt v Hidas-